Txitxarra ta inurria
La Fontaine-n "Txitxarra ta inurria" alegian oinarrituta.
Egilea:
markeliñe
BFA DFB
EUSKO JAURLARITZA GOBIERNO VASCO
EMPRESA ASOCIADA A ESKENA REKIN ELKARTUTAKO ENPRESA

- "Txitxarra ta Inurria" lanak, Markeliñen aurreko lanetan gertatu den bezala, enpresa horren zigiluaren zati diren ezaugarriak izango ditu:
- Funtsean ikuste-muntaketa izango du.
- Ikuskizunean plastika, olerkiak, komikotasuna, materialen esperimentazioa, erritmoa eta interpretazio-jokoa oinarrizko osagaiak izango ditugu.
- Gisa berean, eta edukiaren barruan, lanaren oinarria Jean de La Fontaine idazlearen "La cigarra y la hormiga – Txitxarra eta inurria" alegia klasikoa izan bada ere, puntu hauek eskainiko dizkigu:
  - Lanaren arketipoa eta aisiaren arketipoa gizarte-eredu ezberdin gisa aurrez aurrejarrita.
  - Ikuskizun horrek entretenitu, liluratu eta hunkitzeaz gain, pertsonaia ezberdinek batak bestearengandik ikasten dituzten harreman-motak erakutsiko dizkigute.
  - Iparraldeari eta hegoaldeari buruzko hausnarketa, arteari eta lanari buruzkoa.

-TXITXARRA ETA INURRIAREN ALEGIAK-

- ***Esoporen*** **txitxarra** ***eta inurria***

Txitxarrak inurriari hau galdetu zion: "Zergatik daramazu hainbeste janari?. "Janaria bildu behar dut laster negua dator eta", erantzun zion inurriak. Txitxarrak barre egin zion*. "Leloa, baina janaria toki guztietan har dezakezu. Gainera, negua hiru hilabete barru iritsiko da", esan zion. Hala ere, inurriak ez zion jaramonik egin txitxarrak esandakoari eta etxerako bidea hartu zuen. Txitxarrak orduan garrasika esan zion: "leloa, ondo pasa bizitzan".*

Horrela, hiru hilabeteak igaro ziren. Inurria janaria biltzen jarraitu zuen. Txitxarra, aldiz, atsedenaldi-egunetan idatzi zituen abestien letrak bildu zituen.

Negua iritsi bezain laster, basoko animalia guztiak euren etxeetan sartu ziren hotzarengandik babesteko. Txitxarrak lehenengo elur-malutak erortzen ikustean, zuhaitz baten edo beste toki baten bila jo zuen negua bertan igarotzeko, baina ez zuen inolako zorterik izan. Toki guztiak beteta zeuden.

Egunak joan eta egunak etorri ziren, eta txitxarra oso fina zegoen eta gose zen. Elurrean hostoak edo haziak aurkitzeko asmoz, oraingoan ere ez zuen zorterik izan. Inurria txitxarraz erruki izan zuen eta arroz pixka bat eman zion, baina aurretik hau esan zion: "gogoratu, hobe da prebenitzea damutzea baino»

La cigarra y la hormiga de Félix María de Samaniego (1745-1801)

Cantando la Cigarra
pasó el verano entero,
sin hacer provisiones
allá para el invierno;
los fríos la obligaron
a guardar el silencio
y a acogerse al abrigo
de su estrecho aposento.
Vióse desproveída
del precioso sustento:
sin mosca, sin gusano,
sin trigo, sin centeno.
Habitaba la Hormiga
allí tabique en medio,
y con mil expresiones
de atención y respeto
la dijo: «Doña Hormiga,
pues que en vuestro granero
sobran las provisiones
para vuestro alimento,
prestad alguna cosa
con que viva este invierno
esta triste Cigarra,
que alegre en otro tiempo,
nunca conoció el daño,
nunca supo temerlo.
No dudéis en prestarme;
que fielmente prometo
pagaros con ganancias,
por el nombre que tengo.»
La codiciosa Hormiga
respondió con denuedo,
ocultando a la espalda
las llaves del granero:
«¡Yo prestar lo que gano
con un trabajo inmenso!
Dime, pues, holgazana,
¿qué has hecho en el buen tiempo?»
«Yo, dijo la Cigarra,
a todo pasajero
cantaba alegremente,
sin cesar ni un momento.»
«¡Hola! ¿conque cantabas
cuando yo andaba al remo?
Pues ahora, que yo como,
Baila, pese a tu cuerpo.»

La cigarra y la hormiga de Jean de la Fontaine (1621-1695)

Llegado ya el invierno riguroso
la cigarra (que el tiempo caluroso
del esto pasó sólo cantando),
se halló desproveída
de lo preciso a conservar la vida;
y al duro extremo su escasez llegando
de no tener de mosca o gusanillo,
ni aun siquiera el más leve pedacillo.
A casa de la hormiga,
su vecina y amiga,
fue a implorar para su hambre algún socorro,
y le rogó quisiese de su ahorro
algún grano prestarle
para su subsistencia
que juzgaba poder reintegrarle,
sin que mediase apremio ni violencia,
en la estación siguiente:
«Yo te ofrezco pagar puntualmente,
como soy animal –le dijo– antes
del agosto futuro,
el principal y el interés constantes».
La hormiga (esto es seguro)
no gusta de prestar, y, el tal defecto
es en ella el menor. Conque, en efecto
preguntó a la cigarra: «¿Qué te hacías
en los tan largos y ardorosos días
de verano?». «Cantaba,
a todo el que pasaba
sin excepción de hora»
«¿Cantabas? Está bien, pues baila ahora».

MARKELIÑEKO BI BERTSIOAK

"TXITXARRA ETA INURRIA" lanean kontatzen den istorioa Esopok jadanik aurreko bertsio batean idatzi zuen, La Fontaine edo Samaniegok euren alegietan idatzitako bera.

Testu horiek abiapuntu hartuta, zerbaitek erakarri eta liluratzen gaitu. Ikuspuntu klasikoa, ipuinaren irakaspena, Esopok beren beregi eman digu. Hain zuzen ere, ezer ez dugunerako gorde behar dugu. Hala ere, Samaniegoren bertsioan inurriak erakusten duen portaera benetan harritu gaitu. Inurri gutiziatsuak ausardiarekin erantzun zion, garautegiko giltzak bizkarrean ezkutatuta. Horrek pertsonaiak aldarazten ditu eta esan daiteke aurrezteko espiritutik lukurreriaren espiritura iragan dela, gordetzetik bereganatzera.

Bestalde, txitxarrari garrantzi aktiboa ematen badiogu (guztientzat jotzen du, ibiltariak gozatzeko, inurria barne) artista bihur daiteke. Hona hemen alegiaren bestelako ikuspegia.

Ez dugu nahi –hobe beharrez- ikusleei ezarritako irakaspenaz bestekorik eskaini nahi. Izatez, ez dugu irakaspenik eman nahi. Gure asmoa ikuspuntu ezberdina duten galderak planteatzea da, hots, edozein tokitako pertsonaiekin liluratu nahi zaituztegu, baina horiek hurbilak eta ezagunak izatea nahi dugu. Izan ere, gure gizartean ditugun arketipoak dira.

Bizitza ikusteko bi ikuspegi hauen arteko norgehiagoka dela medio, gizakiaren bilakaeran, txitxarrak eta inurriak gizarte atseginagoa eta bizitza jasangarriagoa izatea lortu dute.

Gure ustez, txitxarra gizarte lehiakorrera iritsi eta beste balio batzuk ditugula erakusten digun pertsonaia da, edertasunaren bilaketa janariaren bilaketa bezain interesgarria izan daitekeela, uneaz gozatu, erlaxatu, egon, egitea bezain ona dela, bederen.

Estetika mailan, eszenografia soila erabili dugu. Inurrien etxea. Osagai egonkorra, aldaezina da, ikuskizun osoan iraunkorra dela esan dezakegu. Inurriek garraiatzen dituzten zaku beteekin egin da, etxea baino bunker ideologikoa dela esan dezakegu. Kanpoaldera begira dagoen leihoa askieza da airea berriztatzeko. Bestalde, txitxarrak ez du etxerik. Bere osagaia hamaka bat da. Gozatzeko, erlaxatzeko osagaia, hain zuzen. Hala ere, hamakak ez du jasango neguaren gogortasuna."

SINOPSIA

Inurriek udaberriaren hasieratik grinarekin lan egiten dute. Negu gogorra igaro ondoren, euren inurritegitik irteten dute agortutako erreserbak birjartzeko. Egunero mugimenduan etengabe jarduten dute, biztanle berriaren etorrerarekin: txitxarra.

Txitxarra ez da inurrien bezalakoa. Oztopoak jartzen ditu, bidean eragozpenak jartzen ditu, euren okupazioetatik desbideratzen ditu eta itxuraz aisiaz gozatzen du. Hala ere, txitxarra arrotzak dituen gauza onak ikasten hasi dira. Beharbada, txitxarrak itxuraz ezer egiten ez badu ere, ez da hain ez-emankorra izango, ezpada bere zeregina erritmoa jartzea, musika egitea, edertasunera eta atseginera gidatzea... izan daiteke.

Pertsonen arteko harremanei dagokienez, guztiek auzokoarengandik zerbait ikasten dute bizirauteko lanaren beharrizanari buruz, baina norbere buruarekin ondo sentitzeko atseginaren garrantziari buruz ere ikasi beharra dago.

Hala ere, arketipo ezberdinen arteko elkarbizitza oso zaila izaten da janari gutxi eta hotz handia dagoenean, solidaritatea ageri-agerian egon behar denean, hain zuzen ere. Izan ere, “ezer ez dagonerako gorde behar da” mezu klasikoari helduz gero, ez da gauza bera gordetzea bereganatzeko, edo gordetzea guztien artean banatzeko.

Negua alegia honen halabeharrezko helmuga da, mezuaren ñabardura guztiak agerian utziz

Jatorrizko sormenaren, agertoki-kode pertsonalaren bilaketaren, eta, nola ez, aktoreen keinuen aldeko apustua.

FITXA ARTISTIKOA

Gidoia eta Zuzendaritza: Markeliñe.

Banaketa: Itziar Fragua/ Aintzane Crujeiras/ Sandra Fdez. Aguirre (Inurria)
Sandra Fdez. Aguirre/ Aintzane Crujeiras (Inurria)
Fernando Barado (Txitxarra).

Laguntza teknikoa: Jon Kepa Zumalde.

Jantziak: Enriqueta.

Argiztapenaren diseinua Paco Trujillo.

Publizitatearen diseinua: Marijo De la Hoz.

Argazkigintza: Montse G. Castillo.

Soinu-girotzea: David Otaegi.

Ekoizpena eta kudeaketa: Markeliñe S.Coop.

Ikuskizunaren koordinazioa: Joserra Martínez.

Markeliñek oso estilo pertsonalarekin sortzen ditu bere ikuskizunak. Egiteko era horrek taldea definitu egiten du ikusleen artean, ikusle handien eta txikien aurrean, **sorkuntza lan bitxiak eta harrigarriak** sortzen dituen talde gisa. MARKELIÑEren ikuskizunen ezaugarria, eszenako "aurkikuntzez", musikaz eta argiztapen zainduez lagundutako dramaturgia trinkoa da.

Eremu bakoitzean **Markeliñek** bere lengoaia propioa aurkitu du. Objektuei, estetikei eta lengoaiei buruzko ikerketak, ikuskizunetan dauden antzerkiko lorpenak ekarri ditu. **Kalean**, espazio handiak erabiltzen diren tokian, gauaren magiaren babespean, musika da emozioak gidatzen dituen ildoa, eta paseatzen ari dena erakartzeko balio du, aurpegi asko dituzten istorioen bitartez.

Hala ere, haurrei edo **familiei** zuzendutako alorrean, MARKELIÑEk asko atsegin du haurrak eta helduak gauza berberekin harritzen diren leku komun horiek aurkitzea. Oso pozgarria da beraientzat sortzea, begirada garbia dutelako, harrituak izateko gaitasunarengatik zein interesatzen ez zaiena alboratzeko zintzotasunarengatik.

Keinuetan eta ikusmenean oinarritutako lengoaien bilaketa horrek presentzia trinkoa eman diote Markeliñeri antzerkiaren panoraman.

Ibilbide honetan guztian badago elementu orotan agertzen den elementu bat: **jatorrizko sorkuntza lanaren** aldeko apustua eta **eszenako kode pertsonalaren** bilaketa. Eta, jakina, antzezleek keinuen inguruan egiten duten lana.

Gaur egun, **MARKELIÑE** honako hauek osatzen dute: Iñaki Egiluz, Joserra Martínez, Jon Kepa Zumalde, Paco Trujillo, Gloria Hernández, Olaia Larrucea eta Marijo de la Hoz.

Antzezle laguntzaileak: Itziar Fragua, Sandra Fdez. Aguirre, Fernando Barado, Aintzane Crujeiras, Jon Koldo Vázquez.

IKUSKIZUNEN HISTORIALA

1986 **MUDO FANTASTICO** *Aretoko ikuskizuna*

1987 **IN EXTREMIS** *Aretoko ikuskizuna*

1988 **ESCALADA URBANA** *Kaleko ikuskizuna*

1989 **PLUMAS CELESTIALES** *Aretoko ikuskizuna*

1991 **ARMAGEDON** *Kaleko ikuskizuna*

Ercilla Saria 91

Birak Frantzian, Beneluxen, Austrian

1993 **ENTRETEJAS** *Aretoko ikuskizuna*

Azpeitiko Jaialdiko 2. saria

1994 **KUBIERNO** *Kaleko ikuskizuna*

1996 **LA GARBOS.A.-KALE GORRIAN** *Aretoko ikuskizuna*

Azpeitiko Jaialdiko Kritikaren eta Ikusleen Saria.

Arriola Saria.

1997 **TATAPA** *Haurrentzako ikuskizuna*

1998 **KARTOI BIRAKA- LA VUELTA AL MUNDO EN 80 CAJAS**

Haurrentzako ikuskizuna

Ilkuskizun hoberenaren, Zuzendaritza hoberenaren,

Interpretazio hoberenaren, Argiztapen hoberenaren Saria

F.E.T.E.N. 98

MAX 99 Sariko finalista

Haurrentzako ikuskizun hoberenaren MAX Saria 2000

Europan zehar hainbat Jaialdietan parte hartu du.

1999 **ALÓ EUROPA?** *Kaleko ikuskizuna*

2001 **MAMBRU** *Haurrentzako ikuskizuna*

Zuzendaritza hoberenaren, Interpretazio hoberenaren, Soinu Banda

Hoberenaren Saria F.E.T.E.N. 2001

Estatu mailako ikuskizun hoberenaren saria TEATRALIA 2001

Europa zehar hainbat Jaialdietan parte hartu du.

2001 **UNDERGROUND** *Aretoko ikuskizuna*

2002 **DSO** *Kaleko ikuskizuna*

Euskal Ikuskizunik Hoberenaren Saria 2002ko LEIOAKO JAIALDIA

Kaleko ikuskizun Hoberenaren Saria 2002ko FIRA DE TARREGA

VilaRealeko Jaialdiko Ikuskizun Hoberenaren Saria, ikusleen bozketaz.

Epaimahaiaren Saria Formatu Handiko ikuskizun Hoberenari Valladolid, 2003.

Colombia eta Hego- Koreako Jaialdietan parte hartzailea.

2002 **PUNTO.RABO** *Aretoko ikuskizuna*

2004 **IGANDEETAN, PIRATAK JAI** *Haurrentzako ikuskizuna.*

2004 **LAU BIHOTZ** *Aretoko ikuskizuna*

2005eko Guadalajarako Jaialdiko Ikuskizun Hoberenaren Saria

2005eko Guadalajarako Jaialdiko Zuzendaritza Hoberenaren Saria

2005 **CARBON CLUB** *Kaleko ikuskizuna*

2. Saria Torrejon de Ardoz-eko Abangoardiako Arteen I. Jaialdian.

Bi urte jarraian NATIONAL THEATRE OF LONDONek antolatutako jaialdian parte hartu du.

2007 **TXITXARRA ETA INURRIA** *Haurrentzako ikuskizuna*

Umeei zuzendutako antzezlan hoberenaren Saria. Toledoko Rojas Antzokiaren XVIII. Edizioaren Saria, 2010.

Hego eta Erta- Ameriketatik antzeztu den ikuskizuna.

2008 **TERAPIA?** *Kaleko ikuskizuna*

2008 **TERAPIA?-ARETOA** *Aretoko ikuskizuna*

2010 **UHARTE EZEZAGUNA** *Haurrentzako Ikuskizuna.*

2011 **ANOMALIA MAGNETIKOA** *Kaleko ikuskizuna*

2012 **HAREAZKO IPUINAK** *Haurrentzako ikuskizuna.*